Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunto U 72/2023 vp jatkokirje

Ympäristövaliokunta 5.6.2025 asiantuntijakuuleminen

Mika Heinonen
Ryhmäpäällikkö, tuottajavastuuvalvonta

Pirkanmaan ELY-keskuksesta

Pirkanmaan ELY-keskus valvoo tuottajavastuun valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta koskevien säännösten noudattamista (jätelaki 25 §).

Tehtävässään Pirkanmaan ELY-keskus mm.

- ratkaisee tuottajien ja tuottajayhteisöjen tuottajarekisteröintiä koskevat hakemukset,
- tuottajavastuun toteutumisen valvonta ja toimialan ohjaus,
- kerää ja ilmoittaa EU:lle säädösten edellyttämät seurantatiedot,
- toimii tuottajarekisterin rekisterinpitäjänä.

Komission 13.7.2023 antamalla ajoneuvojen kiertotaloutta koskevalla asetusehdotuksella on siten erityistä merkitystä Pirkanmaan ELY-keskuksen viranomaistoiminnalle sen vastatessa koko Suomen tuottajavastuuvalvonnasta. Valvontatehtävä on ehdotettu siirtyvän 1.1.2026 Lupa- ja valvontavirastolle.

Pirkanmaan ELY-keskus nostaa puheenvuorossaan esiin seuraavat seikat:

1. Haitallisten aineiden rajoitukset
2. Laajennettu tuottajavastuu
    a) Tuottajavastuun täytäntöönpano
    b) Tuottajavastuuvelvollisuudet, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa
3. Romuajoneuvoista irrotetut akut ja paristot

1 Haitallisten aineiden rajoitukset

- Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa valtioneuvoston näkemystä, jonka mukaan akkujen haitallisten aineiden rajoitukset ja niitä koskevat poikkeukset siirrettäisiin ELV-asetuksesta akkuasetukseen (Akuista ja paristoista ja jäteakuista ja –paristoista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/1542).

- On syytä mahdollistaa lyijyn käyttö ja mahdollistaa poikkeaminen kiellettyjen aineiden käytössä kansallisten olosuhteiden vuoksi. On todennäköistä, että lyijyakkujen tarve on jatkossakin edelleen suuri niiden toimintavarmuuden vuoksi kylmillä säillä. Myös mahdollinen kysynnän kasvu voi aiheuttaa pulaa akkumateriaaleista.

2 Laajennettu tuottajavastuu
a) Tuottajavastuun täytäntöönpano 1/2

- Tuottajavastuuta koskevat säännökset tulisi muotoilla riittävän yleiseksi, että niiden toteutukseen jää kansallisista liikkumavaraa. ELY-keskus kannattaa valtioneuvoston esitystä.

- ELY-keskus tukee sääntelyratkaisua, jossa tuottaja tai tuottajayhteisö voisi tehdä valtuutettujen käsittelylaitosten kanssa sopimuksia, joiden tulisi olla oikeudenmukaisia, läpinäkyviä ja syrjimättömiä.

- Tuottajavastuun keskeinen ajatus on tasapaino velvoitteiden ja oikeuksien välillä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että tuottajayhteisö loisi vain puitteet jätehuoltojärjestelmälle, mutta sille jäisi ainoastaan kustannusvastuu jätteistä. Tuottajavastuun kantavien periaatteiden mukaista on, että tuottajat hyötyvät romuajoneuvoista myös niiden positiivisen arvon osalta.

2 Laajennettu tuottajavastuu
a) Tuottajavastuun täytäntöönpano 2/2

- Nykyisen jätelain 47 § mukainen tuottajan ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvien tuotteiden jätehuolto on toimivaa käytäntöä. ELY-keskus pitää järjestelyä hyvänä, koska Suomessa voittoa tavoittelemattomat tuottajayhteisöt hoitavat tuottajavastuuvelvoitteet tuottajien puolesta.

- Tuottajayhteisöllä on velvollisuus hoitaa asianmukainen ja määräykset täyttävä romuajoneuvojen keräys ja kierrätys tasapuolisesti koko Suomen alueella.

- Mikäli näin ei olisi, uusien ajoneuvojen hinnat olisivat kuluttajille korkeampia. Myös jätehuolto syrjäisillä alueilla vaarantuisi.

- Vastapainona 47 §:n oikeudelle on jätelain 66 §, jonka mukaan tuottajayhteisöjen tulee huomioida jätehuoltopalveluja hankkiessaan tasapuolisesti alan taloudelliset toimijat.

2 Laajennettu tuottajavastuu
b) Tuottajavastuuvelvollisuudet, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa

- Pirkanmaan ELY-keskus pitää asianmukaisena valtioneuvoston kantaa tukea muutoksia tuottajan velvollisuudesta kattaa jätehuoltokustannukset, kun ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa.

- Kuitenkin esitetyt vastuut ovat vaikeita määritellä ja toteutus on epäselvää.
    - Vaarana on, että luodaan tilanne, jossa ajoneuvoon voisi kohdistua tuottajavastuuta kahdessa eri maassa samanaikaisesti.

- Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että ennen järjestelmän käyttöönottamista tulisi tehdä kustannuksien ja hyödyn vaikutustenarviointi.

3 Romuajoneuvoista irrotetut akut ja paristot

- Romuajoneuvoista irrotettuihin akkuihin sovellettaisiin asetusehdotuksen linjausta, jonka mukaan romuajoneuvoista irrotettuja uudelleenkäyttöön, uudelleenvalmistukseen ja kunnostukseen sopivia osia pidettäisiin jätteenä.

- ELY-keskus pitää perusteltuna, että romuajoneuvoista irrotettuihin akkuihin sovellettaisiin akkuasetusta eikä ajoneuvojen kiertotalousasetusta .

- Tämän lisäksi ajoneuvojen kiertotalousasetusta olisi hyvä tarkentaa siten, että romuajoneuvojen mukana kerätyt akut tulee luovuttaa akkutuottajayhteisöjen järjestelmiin asianmukaisesti käsiteltäväksi, mikä vaatimus sisältyy akkuasetukseen.

Yhteenveto: Pirkanmaan ELY-keskuksen keskeiset johtopäätökset

1. Akkuja koskevat poikkeukset vaarallisten aineiden rajoituksiin tulisi säätää EU:n akkuasetuksessa. Lyijyn osalta kansallinen poikkeaminen olisi perusteltua.

2. a) Tuottajavastuuta koskevat säännökset tulisi muotoilla riittävän yleiseksi, että niiden toteutukseen jää kansallisista liikkumavaraa. Tuottajavastuun keskeiset periaatteet velvoitteiden ja oikeuksien tasapainosta sekä tuottajan oikeudesta positiivisen arvon jätteeseen tulee turvata. Tuottajalle tulee säilyttää velvollisuus ottaa tasapuolisesti, syrjimättömästi ja oikeudenmukaisesti huomioon kaikki taloudelliset toimijat alalla.

   b) Tuottajan tulee vastata kustannuksista tilanteessa, jossa ajoneuvosta tulee romuajoneuvo toisessa jäsenvaltiossa. Ennen mekanismin käyttöönottoa olisi tarpeen tehdä vaikutustenarviointi kustannuksista ja hyödyistä.

3. Romuajoneuvoista irrotettuja akkuja tulisi pitää jätteenä ja akkuihin tulisi soveltaa EU:n akkuasetusta kaikilta osin. Romuajoneuvoista irrotetut akut tulisi luovuttaa akkutuottajayhteisön keräysjärjestelmään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kiitos!

Mika Heinonen
Ryhmäpäällikkö, tuottajavastuuvalvonta
mika.heinonen@ely-keskus.fi
Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

